

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pani Mgr. Zofii Marciniak

na temat:

DOSKONALENIE KADR ADMINISTRACJI SAMORZĄDU POWIATOWEGO W RAMACH ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO NA PRZYKŁADZIE POWIATU KALISKIEGO

opracowanej pod kierunkiem naukowym

Pana prof. dr. hab. inż. **Jaroslawa WOŁEJSZO**

WSTĘP

Problematyka doskonalenia kadr administracji *samorządu powiatowego w ramach zarządzania kryzysowego* jest zasadnym powodem rozważań teoretycznych na gruncie naukowym, ponieważ zarządzanie kryzysowe stanowiąc składową bezpieczeństwa narodowego, wpisuje się w strategię przeciwdziałania zagrożeniom na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa w sytuacjach kryzysowych. Zagrożenia cywilizacyjne i naturalne, jakie towarzyszą rozwojowi społeczeństw, mogą doprowadzić do ogromnych strat i szkód oraz spowodować ofiary w ludziach, jeśli na okoliczność ich istnienia i występowania nie przygotowuje się odpowiedniego zasobu ludzkiego do kierowania nim i fachowego uczestnictwa społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych, które są przedmiotem zarządzania kryzysowego.

Ze względu na problematykę badań jest to ważny proces, bo ciągle aktualny ze względu na wzrost liczby przypadków wywołujących sytuacje kryzysowe, które wymuszają odpowiednie angażowanie zasobu ludzkiego będącego w dyspozycji samorządów lokalnych szczebla powiatowego. W tym kontekście wydaje się być zasadnym zobrazowanie problemu doskonalenia kadr administracji samorządu powiatowego w ramach zarządzania kryzysowego na przykładzie powiatu ciechanowskiego, jako zdarzenia o charakterze naukowym, stąd należy się uznanie Autorowi dysertacji za jego podjęcie, gdyż wprost odnosi się On do podnoszenia bezpieczeństwa mieszkańców na poziomie lokalnym.

OCENA METODOLOGICZNA

Przedstawiona w rozprawie problematyka badawcza posiada charakter teoretyczno-praktyczny, umiejscowiona jest w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie oraz dyscyplinach pokrewnych.

O wartości dysertacji doktorskiej stanowi przede wszystkim warstwa metodologiczna. Przygotowanie, przeprowadzenie i interpretacja badań stanowią bowiem podstawową umiejętność pracownika nauki. Z uznaniem odnotowuję, iż mgr Zofia Marciniak wykazała się w tym obszarze ponadprzeciętny poziomem wiedzy i umiejętności. Całość procedury przedstawiła w rozdziale pierwszym a wyniki badań i ich interpretację w pozostałych rozdziałach pracy w szczególności w rozdziale czwartym.

Kwestiom metodologicznym poświęcono rozdział pierwszy (*Założenia metodologiczne* - 18 stron), gdzie odniesiono się do uzasadnienia wyboru tematu, przedmiotu i celu badań, problemu badawczego, hipotez roboczych, metod, technik i narzędzi stosowanych w dysertacji, doboru i charakterystyki próby badawczej oraz charakterystyki respondentów i samego przebiegu badań.

Za **przedmiot** badań przyjęto *proces doskonalenia zawodowego pracowników Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Kaliszu*.

Tak określony przedmiot wyraźnie determinował cele badań, które zostały określone trafnie i przekonująco. Mam tu na myśli przede wszystkim cel poznawczy, który stanowi przecież podstawę dalszej procedury badawczej (*identyfikacja i ocena metod oraz form, które są wykorzystywane w doskonaleniu zawodowym Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Kaliszu jak i jego odpowiedników w obszarze*). Z metodologicznego punktu widzenia cel utylitarny nazwany przez Doktorantkę pragmatycznym ma drugorzędne znaczenie, przynajmniej w tego typu badaniach.

Poprawnie, choć niezbyt szczegółowo, został sformułowany główny problem badawczy za warty w pytaniu: *Jakie zmiany należy wprowadzić w systemie doskonalenia kadr samorządu powiatowego, aby poprawić skutecznie ich funkcjonowanie w ramach zarządzania kryzysowego?* Chodzi o to, że niedostrzegalny jest wątek diagnostyczny. Dekompozycja problemu głównego na problemy szczegółowe nie budzi jednak zastrzeżeń. Z uznaniem należy się odnieść do ich konstrukcji. Biorąc pod uwagę kryterium merytoryczne pierwsze dwa problemy można zaliczyć do problemów twórczych, trzeci zaś do problemów optymalizacyjnych. Ze względu na charakter i zakres pierwszy i drugi mają charakter

diagnostyczno-wyjaśniający, wskazujący na konieczność wyjaśnienia związków między różnymi zmiennymi, a trzeci jest problemem praktycznym. Biorąc pod uwagę strukturę wszystkie problemy mają charakter dopełniający czyli złożony. Należą zatem do trudniejszej kategorii pytań, co wskazuje na wielką swobodę metodologiczną doktorantki a także znajomość logicznej teorii pytań.

Mając na względzie konieczność weryfikacji głównego problemu badawczego i wynikających z niego szczegółowych problemów, przyjęto hipotezę, w której założono, że *konceptcja podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego powinna uzmysłwić decydującym odpowiedzialnym za doskonalenie zawodowe oraz jakie korzyści będą mogli zdobyć stosując najnowocześniejsze podejście do szkoleń.*

Hipotezie „głównej” towarzyszą hipotezy szczegółowe odnoszące się wprost do problemów szczegółowych badań przez co m.in. Doktorantka udowadnia, że znane są jej tajniki metodologii koniecznej w procesie badawczym, takim, jaki konieczny w trakcie badań w ramach dysertacji i w tworzeniu jej treści w formie opisowej.

Przyjęte hipotezy oraz metody ich weryfikacji są właściwe – podobnie jak inne narzędzia badawcze. Zaprezentowany przebieg badań jest logiczny i generuje właściwe wnioski po każdym z rozdziałów merytorycznych, co ma pozytywne odniesienie na treści *Zakończenia* dysertacji.

W dysertacji zastosowano teoretyczne i empiryczne metody badawcze. Metody teoretyczne umożliwiły pozyskanie materiału badawczego, zawartego w bibliografii, wyodrębnienie składników istotnych w procesie badawczym, a następnie ich porównanie oraz syntezę wyodrębnionych elementów składowych w celu uzyskania materiału niezbędnego do dalszych badań. Metody te umożliwiły również sformułowanie wniosków na poszczególnych etapach procesu badawczego. Wśród metod teoretycznych wykorzystano: analizę i syntezę, porównanie, wnioskowanie oraz krytykę piśmiennictwa. Z metod empirycznych zastosowano metodę sondażu diagnostycznego techniką ankietowania i narzędziem arkusz ankiety.

Mgr Zofii Marciniak nie były obce także abstrahowanie, uogólnienie, porównanie oraz analogia. W badaniach empirycznych, uzupełnionych o badania teoretyczne, wykorzystano, analizę, syntezę, abstrahowanie, porównanie i analogię. W ramach badań teoretycznych przeprowadzono przegląd piśmiennictwa literatury przedmiotu.

Empiryczny etap badań posłużył Doktorantce do weryfikacji przyjętej hipotezy głównej i hipotez częściowych.

Na potrzeby badań wiodącą była metoda sondażu diagnostycznego. Jak przyjmuje Doktorantka - *metoda ta została wykorzystana do rozwiązania większości szczegółowych problemów badawczych, których wyniki przedstawione zostały w drugim, trzecim i czwartym rozdziale. W ramach tej metody zastosowano technikę ankiety przy użyciu narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety.* Trzeba przyznać, że w jej kontekście Doktorantka wykonała imponującą pracę poznawczą mającą wszelkie znamiona odwzorowań statystycznych procesu, który badała, w imię rzetelności treści dysertacji.

Wielce ciekawa jest prezentacja wyników badań ilościowych. Doktorantka przedstawiła je przede wszystkim w skalach nominalnych i porządkowych. Skale te są wyczerpujące, rzetelne i trafne, a zatem w pełni wyczerpują wymogi stawiane procesowi porządkowania danych. Istotne w procesie analizy zebranych danych a w konsekwencji generowania wniosków i uogólnień w tego typu badaniach jest wykrywanie związków i zależności, a także właściwych korelacji.

W końcowym etapie badań skorzystano z syntezy, analogii i uogólnienia, co pozwoliło Doktorantce na podsumowanie wyników badań, sformułowanie wniosków końcowych, a w szczególności na nakreślenie propozycji rozwiązań dotyczących organizacji i funkcjonowania w systemie zarządzania kryzysowego na poziomie powiatu w sferze doskonaleni kadr.

Dysertację cechuje przede wszystkim pragmatyzm naukowy, a treści poszczególnych fragmentów mogą być uznane jako wzajemnie powiązane w klasycznym łańcuchu przyczynowo-skutkowym. Z powyższego wynika, że Doktorantka rzetelnie przestudiowała literaturę przedmiotu. Wykaz bibliografii jest reprezentatywny dla przedmiotu rozprawy. Przywoływane są również inne pozycje o charakterze formalnym lub instrukcyjnym/praktycznym. W pracy zawarte są także przypisy, do których Autorka odwołuje się dość przejrzyście w toku prowadzonych rozważań.

Część metodologiczna zazwyczaj jest najbardziej dyskusyjną, a nierzadko kontrowersyjną częścią pracy. Zwykle polegam na opinii i akceptacji promotora, który reprezentuje określoną szkołę metodologiczną.

OCENA MERYTORYCZNA

Dokonując oceny merytorycznej należy podkreślić, że zawarte w dysertacji treści mają dużą wartość użyteczną - bo m.in. poznawczą, edukacyjną i szkoleniową. To zaś przekłada się na odpowiednie zakresy wiedzy w teorii zarządzania kryzysowego. Zawarte w dysertacji treści mieszczą się nie tylko w aktualnych i ważnych obszarach tematycznych badań nauki polskiej,

ale tworzą również solidne podstawy wiedzy na rzecz funkcjonalnej strony tego zarządzania, jako ważnej składowej bezpieczeństwa państwa.

Merytorycznie dysertacja składa się z trzech rozdziałów (2-4) oraz *Wstępu* (4 strony), *Zakończenia* (2 strony), Bibliografii zawartej w „literaturze” (9 stron) oraz załączników (2 na 26 stronach), tabel (56), wykresów (45) i rysunków (9), które obrazują i wzbogacają zrozumienie treści merytorycznej.

We *Wstępie* dysertacji wskazano na zrozumienie współczesnych zagrożeń rozpatrywanych w zarządzaniu kryzysowym oraz miejsca, roli i znaczenia zarządzania kryzysowego w bezpieczeństwie narodowym, a także przedstawiono strukturę pracy i charakterystykę kwestii podejmowanych w poszczególnych częściach (rozdziałach) dysertacji.

Rozdział drugi dysertacji (77 stron) o tytule, *Współczesne formy i metody doskonalenia kadr w organizacjach zhierarchizowanych*, poświęcono omówieniu podstawowych terminów związanych z różnymi formami i metodami doskonalenia kadr w organizacji zhierarchizowanej w oparciu o literaturę przedmiotu i inne źródła, wskazując na prawidłowo przebiegający proces doskonalenia zawodowego w podsystemie niemilitarnym, który w niniejszej dysertacji jest przedmiotem dociekań naukowych. Przedstawiono również proces i zasady szkolenia jakie powinny być brane pod uwagę podczas doskonalenia kadr organizacji zhierarchizowanej. Odniesiono się również do współczesnym formom i metodom doskonalenia zawodowego na bazie dostępnych technologii i nowatorskich rozwiązań.

W rozdziale trzecim (62 strony) nt. *System i formy doskonalenia zawodowego pracowników w Powiatowym Zespole Zarządzania Kryzysowego w Kaliszu*. Na tej kanwie treści rozdziału zaprezentowano proces, formy i metody doskonalenia zawodowego kadr Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego na poziomie lokalnym, odnosząc go do powiatu Kaliskiego. Przedstawiono w nim również strukturę zarządzania kryzysowego oraz wymogi dotyczące przygotowania i prowadzenia ćwiczeń obronnych na tę okoliczność, a także opisano Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego w Kaliszu.

Czwarty rozdział (65 stron), o tytule *Proces doskonalenia zawodowego Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Kaliszu*, prezentuje koncepcję doskonalenia zawodowego w Powiatowym Zespole Zarządzania Kryzysowego w Kaliszu, a także propozycje zmian, jakie są konieczne w tym względzie. Odniesiono się także do potencjalnych czynników mogących wpływać na dalszą politykę szkoleniową kadr administracji samorządu powiatowego.

Wszystkie rozdziały merytoryczne kończą się *wnioskami*, co istotnie podnosi wartość użyteczną badań zawartych w dysertacji.

W *Zakończeniu* (2 strony) dokonano oceny stopnia osiągnięcia rozwiązania przyjętego głównego problemu badawczego i problemów szczegółowych, celu rozprawy oraz odniesiono się do hipotezy. Zaprezentowano także syntetyczne wnioski z całości podjętych i przeprowadzonych badań naukowych, w tym także w kontekście tych stawianych na zakończenie każdego z rozdziałów merytorycznych.

W trakcie badań skorzystano z licznych źródeł, czego ewidencję mamy w bogatej Bibliografii (Literatura) liczącej 183 pozycji oraz dużej ilości przypisach dolnych. Rozprawę zawarto na 278 stronach i jest ona solidnym dziełem naukowym.

Reasumując stwierdzam, iż tę część rozprawy należy ocenić jako wielce interesującą i konstruktywną w swej generalnej wymowie. Prowadzone analizy są przekonujące i poprawne logicznie. Pozytywnie oceniając część merytoryczną rozprawy warto podkreślić, że jest ona dobrze ułożona treściowo i napisana poprawnie, a poszczególne tezy są przekonująco uzasadnione

WNIOSEK KOŃCOWY

Rekapitulując, ogólnie oceniam rozprawę jako bardzo dobrą. Badaczka dokonała weryfikacji hipotez, rozpracowując trudny problem badawczy. Uzyskane wnioski wnoszą wartość w aktualną potrzebę modyfikacji systemu bezpieczeństwa transportu kolejowego. Praca posiada elementy oryginalności, zaś przy jej opracowaniu użyto poprawnego języka i trafnej terminologii. Pojawiające się w pracy drobne potknięcia językowe i merytoryczne nie obniżają wartości jej treści. Pozostaje mieć nadzieję, że postawione tezy i rozwiązania zastosowane w procesie badawczym poddane zostaną weryfikacji w przyszłości, w kolejnych dociekaniach naukowych z omawianego zakresu.

Autorka wykazała się umiejętnością:

- analizowania naukowej literatury;
- projektowania badań własnych oraz ich prowadzenia;
- analizowania i interpretowania wyników badań;
- formułowania wniosków;
- pisania złożonych tekstów naukowych.

Stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Pani mgr Zofii Marciniak jest dojrzałym merytorycznie dziełem promocyjnym, dobrze udokumentowanym poznawczo i logicznie skonstruowanym w dowodowym wykładaniu myśli. W kontekście kwalifikacji promocyjnych jednoznacznie unaocznia umiejętności autorskie predestynujące do

samodzielności naukowej. Posiada wyraziste znamiona poznawcze i metodologiczne.

W kontekście powyższego uznaję, iż rozprawa doktorska odpowiada wymogom określonym w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478). Stawiam zatem wniosek o dalsze procedowanie przewodu doktorskiego i dopuszczenie mgr Zofii Marciniak przed Radą Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Kaliskiej do publicznej obrony recenzowanej rozprawy.

Ryszard JALUBCZYK